

מקור החיות ומשכן החיים, וכשתתיישובו בארץ במטרה זו, לחיות חיים רוחניים, חיים של אצילות וקדושה ורוממות, לפי חוקי התורה והמצוה הכתובה והמסורה, ולדעת שתכלית הארץ הקדושה היא, להיות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, להתדמות למלאכי מעלה ובני עליין להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, אז – ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה לנחול נחלה בלי מצרים.

ולהוראה זו הראה ליעקב, שכל הארץ היא מקופלת כפנקס תחת ראשו – להורות לנו שרק מהמקום המקודש הזה ומהנקודה הזו, מתפשטת ומתרחבת הארץ לאורך ולרוחב, וממרכז זה נובע כל טוב הארץ, חמדתה ואושרה.

למנוחה ונחלה, אולם אל יעלה על דעתכם שתבואו פה לחיות חיים חילוניים לאכול מפריה ולשבוע מטובה, ליהנות מאוירה הצח והבהיר, אלא ידוע תדעו כי כל ארץ ישראל היא מקופלת ומונחת תחת המקום הקדוש הזה, שהוא הר המוריה, שמשם תצא הוראה לעולם, ומשם תופיע היראה לעולם, והוא שער השמים המכוון כנגד בית המקדש שלמעלה, והוא המעיין הנובע לכל מדה טובה, ובמקום הזה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה אשר מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, ומהמקום הזה מתפשט ומושפע כל החמודות שבעולם לכל הארץ, באופן שכל ארץ ישראל היא רק סניף להמרכז הרוחני הזה הר המוריה, וכל חלקי הארץ הם כאברי הגוף המקבלים חיותם מהלב, שהוא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח. י)

כתב רש"י: על ידי שבשביל שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, הלך עשו אל ישמעאל, הפסיק הענין בפרשתו של יעקב, וכתוב וירא עשו וגו', ומשגמר חזר לענין הראשון, עכ"ל.

ואם מנמי' מגילת דף יו', וכל זה נלמד ממה שנאמר בנישואי עשו שנשא את מחלת בת ישמעאל אחות נביות, לכן הפסיקה התורה בסיפור זה, כיון שמשם למדנו שמיציאתו מבאר שבע עד הליכתו לחרן, שהה בדרכו י"ד שנה בבית עבר.

ואפשר עוד בזה, דבגמרא סנהדרין (קו א) אמרו, שאמר דוד לפני הקב"ה מפני מה אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, ואין אומרים אלקי דוד, אמר, אינהו מינסו לי, ואת לא מינסת לי, עיי"ש, והנה אברהם נתנסה בעשרה נסיונות, וכן יצחק בנסיון העקידה, אבל ביעקב לא מצינו כ"כ

וצריך בזה טעם, למה באמת הפסיקה התורה בפרשתו של יעקב, שמדברת בענין יעקב ששלחו יצחק לפדן ארם, ויעקב הלך לשם, והפסיקה באמצע לספר בענין הליכת עשו לישמעאל.

ובפשוטו אפשר, משום שמענין זה של נישואי עשו שנשא את מחלת בת ישמעאל, ויחסה התורה שהיא אחות נביות, למדנו מזה שמת ישמעאל קודם נישואיו והשיאה נביות אחיה, ומתוך שנותיו של ישמעאל למדנו שהיה יעקב באותו הפרק ס"ג שנה, ושנטמן בבית עבר י"ד שנה ואח"כ הלך לחרן, וכמו שהאריך רש"י לעיל בחשבון זה (סוף פ' מולדו,

שמא נתלכלכתי בחטא] וזהו מהנסינות של יעקב, שלא הרהר אחר מדותיו של הקב"ה, אף שהיה כאן בחינת רשע וטוב לו וצדיק ורע לו.

והנה עד שקבל יעקב הברכות שבגלל זה התנחם עשו להרגו, לא מצינו ליעקב שהיה לו עסק ומגע בעניני העולם, אלא יושב באהלי תורה, אולם עכשיו שיצא לבקש זיווגו, בכמה יגיעות ועמל הגיע לזה, שעבד שבע שנים לילה ויום, ולבסוף רמהו לבן והוצרך לעבוד עוד ז' שנים, והוא אז כבר בן פ"ד שנה, ולעומת זאת אנו רואים בעשו, הוא הרשע שהיה צד נשים בבחורות, שכשהיה בן ארבעים שנה כבר נשא שתי נשים, ועכשיו כשראה שיעקב הלך לפדן ארם לקחת לו אשה, הלך הוא אל ישמעאל ונשא תיכף את מחלת, על נשיו לו לאשה, בלי שום יגיעה ועבודת שנים בשבילה, ולא היה צריך להשאר אצל ישמעאל בשבילה אלא לקח אותה אצלו למקומו, ובמדרש (פי"ט) אמרו על זה: בן ס"ג שנה היה יעקב אבינו בעת שנטל הברכות, עשה עוד י"ד שנה וכו', עשה עוד ז' שנים וכו', נמצא נושא אשה בן פ"ד שנה, ועשו בן ארבעים שנה, הא למדנו שהקב"ה משהה לצדיקים ומקדים לרשעים, ע"כ, וכמו כן לאחר נשואיו, עבד יעקב עבודה קשה אצל לבן, ולבסוף רדף אחריו וביקש להרגו (כ"ה נפדר"ה) וניצול בדרך נס, וכן עברו עליו צרת עשו, צרת דינה, צרת יוסף, ועשו התענג מכל טוב העולם בלי שום צער.

ולכוונה זו, קודם שהתחילה התורה לספר מעניני יעקב בזיווגו, וממה שעבר עליו, ספרה לנו התורה קודם מנישואיו של עשו, איך שבלא שהוי ובקלות השיג את חפצו, לעומת הצער והיגיעה שהיו ליעקב בנישואיו, וכן שאר ההרפתקאות שעברו

מפורש באיזה נסיון נתנסה, אלא שמצינו מה שאמרו שם בגמ' (דף ק"א ב) שאמר הקב"ה למשה, חבל על דאבדין ולא משתכחין [האבות], אמרתי ליעקב הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, וכשביקש לנטות אהלה ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה, ולא הרהר אחר מדותיו וכו', אבל הרי ענין זה אמרו שם גם על אברהם, אמרתי לו קום התהלך וכו', וכשביקש מקום לקבור את שרה וכו' ולא הרהר אחר מדותיו, ולא מצינו שהחשיבו זאת לאברהם מעשרה נסיונות, [ועי' ברבינו יונה אבות פ"ה שהחשיב זאת מעשרה נסיונות של אברהם, אולם ברש"י שם בשם פרקי דר"א, ובאבות דר"נ פל"ג, ובפיה"מ להרמב"ם ובפירושו הרע"ב ועוד, לא החשיבו ענין זה מעשרה נסיונות].

ואפשר, שהנסיון שנתנסה יעקב אבינו היה בענין שנתלבטו בזה משה רבינו, ואסף וחבוקוק, "מפני מה יש צדיק ורע לו, ורשע וטוב לו", (נכוח דף ז), וזו השאלה היתה בולטת כאן בשני האחים יעקב ועשו, באופן שלא היתה בכאן התשובה של צדיק בן צדיק וצדיק בן רשע (וכדל"מ ט"ז גמ'), שהרי שניהם היו אחים תאומים בניס ליצחק ורבקה, וכן לא היתה בכאן התשובה של רשע שאינו גמור וכו' (ט"ז גמ'), שהרי עשו היה רשע גמור ומפורסם ברשעותו, ויעקב איש תם יושב באהלי תורה וצדיק בדרכיו ותמים במעשיו, ולעומת זה, כמה צרות עברו על יעקב, ועשו ישב בשלוח מלא כל טוב, ויעקב קבל הכל באהבה ולא הרהר אחר מדותיו של הקב"ה, ולא עוד אלא שגם אחרי ההבטחות של הקב"ה שהבטיחו הנה אנכי עמך וכו', היה ירא שלא יגרום החטא, [ועי' אמר אם יהיה א' עמדי וכו', וכמו שאחז"ל וברמב"ן כאן, וכן להלן בפ' וישלח ברש"י שם שהיה ירא מעשו אף שהובטח מהקב"ה, משום

שמא יגרום או גרם החטא, וזהו מהנסיונות של יעקב. אבל בדוד, אע"פ שגם עליו עברו צרות רבות ורעות, בכל זאת לא אירע לו בחינה כזו, שיעמוד לנגד עיניו באופן בולט כל כך השאלה של צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, ולכן לא נחשב לו זה לנסיון, וא"ל הקב"ה אינהו מינסו לי ואת לא מינסת לי.

עליו בחייו, ובכל זאת, אף שהיה נראה כאן לפני יעקב הבחינה של צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, בראותו הנהגתו של עשו ומצבו, לעומת מצבו הוא, אף שהוא עובד את ה' בכל לבו ונפשו, בכל זאת היתה אמונתו ובטחונו חזק בה', ולא הרהר אחר מדותיו של הקב"ה, ואף לאחר שהובטח, היה ירא אולי אינו ראוי לזה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח. י)

לבו של יעקב הצדיק על יציאתו מבאר שבע מקום אבותיו ושפע הקדושה, ללכת לחרן, שהוא מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, לכן כתבה התורה יציאתו מבאר שבע, שכמו שהורגש בבאר שבע יציאתו, כמו כן הרגיש הוא היציאה מבאר שבע.

ואולי אפשר לומר עוד, דכוונת התורה במה שכתב ויצא יעקב מבאר שבע, לומר ולרמוז לנו דעצם יציאתו מבאר שבע היתה ג"כ נס. דהרי אליפז בן עשו רדף אחריו להרגו וניצול מידו, כמו שהביא רש"י (לסגן כ"ט י"א) מחז"ל, וכן על מה שנאמר בסוף פ' תולדות, וילך עשו אל ישמעאל וגו', אמרו ע"ז במדרש (פ' ס"ו) דהלך אליו לחפש עצה ותואנה איך להרוג את יעקב. א"כ עצם יציאתו של יעקב מבאר שבע בשלום היה ג"כ נס והצלה, ולכן נאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - להדגיש הנס וההצלה של יציאתו מבאר שבע.

וכתב רש"י, לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה וכו', יצא משם פנה הודה וכו', והוא ממדרש רבה, והיינו שבבאר שבע הורגש שיצא הצדיק יעקב מן העיר.

אולם יש לומר, שגם כלפי יעקב עצמו נאמר ויצא יעקב מבאר שבע, היינו שהוא הרגיש היציאה מבאר שבע, מקום מגורתו של יצחק אביו, ושל אברהם אבי אביו שנטע שם אשל, ועשו נפשות באמונת ה', והיתה שם שפע הקדושה מהתגלות נבואת ה' לאבותיו הקדושים, ועכשיו הוא מוכרח לעזוב את המקום הקדוש הזה, וללכת לנוע בארץ נכריה לחרן, ששם אנשי רשע ומקום טומאה של כשפים ועוננים, וכדכתיב כי מלאו מקדם ועוננים כפלשתים, (ישעי' ג, ופי' רש"י ורד"ק: בני קדם היו מכשפים ומעונינים) והיה דוה